

**Eco-scan en nader
vissenonderzoek toekomstig
transformatorstation Vijfhuizen**

Ecologisch onderzoek naar beschermde natuurwaarden

2 februari 2010

Verantwoording

Titel	Eco-scan en nader vissenonderzoek toekomstig transformatorstation Vijfhuizen
Opdrachtgever	TenneT TSO
Projectleider	Herman Bouman
Auteur(s)	Janneke van Kessel
Projectnummer	4687875
Aantal pagina's	28 (exclusief bijlagen)
Datum	2 februari 2010
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Vestiging Amsterdam
Zekeringstraat 43 g
Postbus 20748
1001 NS Amsterdam
Telefoon (020) 606 32 22
Fax (020) 684 89 21

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R002-4687875KJV-kmi-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	7
1.3 Methode eco-scan	8
1.4 Nader vissenonderzoek.....	8
1.5 Uitgangspunten	9
2 Locatie, ontwikkeling en soorten.....	11
2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling	11
2.2 Gebiedsbeschrijving	12
2.3 Beoogde ontwikkeling	13
2.4 Overzicht van verwachte soorten	13
2.4.1 Flora	13
2.4.2 Grondgebonden zoogdieren.....	14
2.4.3 Vleermuizen	14
2.4.4 Vogels	14
2.4.5 Amfibieën	15
2.4.6 Reptielen	15
2.4.7 Vissen.....	16
2.4.8 Overige ongewervelden	17
2.5 Samenvatting verwachte tabel 2/3 -soorten	17
3 Bomeninventarisatie	19
3.1 Resultaten bomeninventarisatie	19
4 Toetsing Flora- en faunawet.....	21
4.1 Inleiding	21
4.2 Overzicht effecten	21
4.3 Toetsing aanwezige soorten	22
4.3.1 Vleermuizen	22
4.3.2 Vogels	22
4.3.3 Vissen.....	23
4.4 Samenvatting toetsing Flora- en faunawet.....	23

5	Conclusies en aanbevelingen	25
5.1	Flora en faunawet.....	25
5.2	Aanbevelingen.....	26

6	Literatuur.....	27
----------	------------------------	-----------

Bijlage(n)

1. Toelichting natuurbeschermingswetgeving

1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de aanleiding en het doel van dit onderzoek en achtergrondinformatie over de relevante natuurbeschermingswetgeving en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van TenneT TSO B.V. heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving ten behoeve van de realisatie van een 380 kV-transformatorstation aan de Spaarnwouderweg in Vijfhuizen. De beoogde realisatie is nader beschreven in hoofdstuk 2.

Bij ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten op bestaande natuurwaarden waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden. De verantwoordelijkheid hiervan ligt bij de initiatiefnemer.

In deze rapportage wordt daarom antwoord gegeven op de vragen:

- Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk.

De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 1.

De beoogde planlocatie is gelegen nabij Vijfhuizen in de provincie Noord-Holland. De afstand tot het meest nabije Natura 2000-gebied 'Kennemerland Zuid' bedraagt 6900 m. De afstand tot de meest nabij gelegen Ecologische hoofdstructuur (EHS) bedraagt 1400 m. Gezien het karakter en omvang van de ingreep en de onderlinge afstand tussen de gebieden worden effecten op Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur niet getoetst. Deze toetsing richt zich alleen op het beschermingsregime voortkomend uit de Flora- en faunawet.

Samengevat is voor de beoogde ontwikkeling, in het kader van de natuurbeschermingswetgeving alleen de Flora- en fauna wet van toepassing.

1.3 Methode eco-scan

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens.

- Een oriënterend veldbezoek op vier december 2009
- Landelijke -en regionale verspreidingsatlassen en -data
- Gegevens van het Natuurloket

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde realisatie van een nieuw 380 kV transformatorstation is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in hoofdstuk 7.

1.4 Nader vissenonderzoek

Tijdens de eco-scan is bij de toetsing naar voren gekomen dat in het plangebied mogelijk (strikt) beschermde vissoorten aanwezig zijn. Doordat twee sloten in het plangebied gedempt worden verdwijnt mogelijk het leefgebied van beschermde vissoorten. Om zeker te zijn van de aanwezigheid van (strikt) beschermde vissoorten is een nader onderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan staan in subparagraaf 2.4.7 beschreven.

1.5 Uitgangspunten

- Deze quickscan richt zich op de werkzaamheden die op het betreffende perceel gaan plaatsvinden. Eventuele effecten door een toename aan kabels boven- en ondergronds van en naar het betreffende perceel zijn hier niet in meegenomen
- Uitgangspunt bij deze effectbeoordeling is dat de elektromagnetische straling die de beoogde zendmast zal uitzenden (tussen 1710 en 2170 MHz) geen nadelige effecten veroorzaakt bij (beschermde) flora en/of fauna. Hoewel er discussie is over de (lange termijn) gevolgen van elektromagnetische straling, is op dit moment geen wetenschappelijke literatuur beschikbaar ten aanzien van effecten op flora en fauna

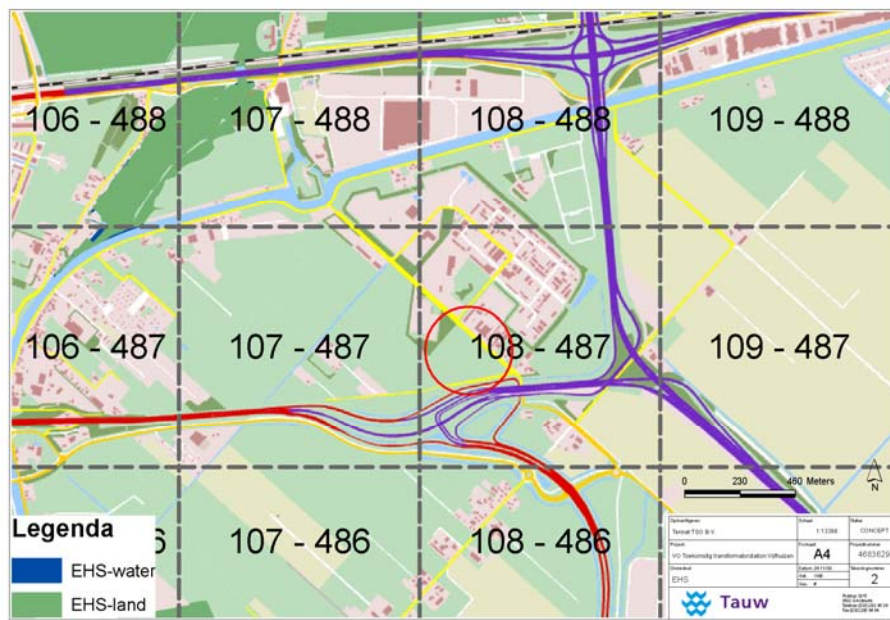
Kenmerk R002-4687875KJV-kmi-V01-NL

2 Locatie, ontwikkeling en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel.

2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in het kilometerhok 108-487. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

2.2 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft een weiland dat momenteel begraasd wordt door schapen. Het weiland is omringd door sloten en is aan de zuid- en westzijde begrensd door de Spaarnwouderweg. De taluds van de sloten worden intensief beheerd en zijn grotendeels afgezet met houten beschoeiing. In de sloten zijn meerdere stuwen aanwezig. Verder is op de bodem van de sloten een dikke sliblaag aangetroffen. Aan de westzijde van het plangebied langs de weg staat een rij zwarte populieren. Aan dezelfde weg staan enkele boerderijen met opstallen.

Figuur 2.2 Overzichtfoto's plangebied

Tussen het bestaande transformatorstation en het plangebied staat een strook gemengd loofbos (figuur 2.2). Hierin zijn enkele nestlocaties van de Ekster en de Zwarte kraai waargenomen. De bomen in de strook bos zijn wisselend qua soort en leeftijd waarbij sommige bomen scheuren en gaten vertonen.

Figuur 2.3 Overzichtfoto's plangebied

Net aan de overkant van het plangebied ligt een klein industrieterrein “De Liede”. Dit industrieterrein is in gebruik door onder andere een autosloperij, caravanstalling en een gronddepot.

2.3 Beoogde ontwikkeling

TenneT is voornemens een 380 kV-transformatorstation nabij Vijfhuizen te realiseren in het kader van een nieuwe hoogspanningsverbinding binnen het project Randstad 380 kV. Ten behoeve van de realisatie van het transformatorstation worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Verwijderen groenstructuren
- Dempen sloten
- Ophoging van het terrein
- Bronbemaling
- Ontgraving
- De realisatie van het 380 kV transformatorstation

2.4 Overzicht van verwachte soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermde). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de aanwezige door de Flora- en faunawet beschermde soorten geselecteerd. Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

2.4.1 Flora

Het Natuurloket geeft aan dat de betreffende kilometerhokken (108-487) niet is onderzocht op de aanwezigheid van beschermde flora.

Tijdens het oriënterende veldbezoek (4 december 2009) zijn geen (strikt) beschermde vaatplanten of geschikt biotoop voor dergelijke soorten in het plangebied aangetroffen. Het plangebied wordt (intensief) begraasd door schapen. Vanwege het gebruik en het ontbreken aan geschikt biotoop wordt de aanwezigheid van (strikt) beschermde flora in het plangebied uitgesloten.

2.4.2 Grondgebonden zoogdieren

Het Natuurloket geeft aan dat het betreffende kilometerhok (108-487) slecht is onderzocht op de aanwezigheid van zoogdieren. Er wordt aangegeven dat er in het kilometerhok (108-487) geen tabel 2- en/of 3-soorten zijn aangetroffen.

Op basis van verspreidingsgegevens (www.zoogdiervereniging.nl) en het oriënterend veldbezoek kan de aanwezigheid van (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren door afwezigheid van geschikt biotoop worden uitgesloten.

2.4.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld.

Op basis van verspreidingsgegevens [Kapteyn et al. 1995] en het oriënterend veldbezoek kan de aanwezigheid van de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Watervleermuis, Grootovleermuis niet worden uitgesloten. De huidige bebouwing in de directe omgeving kan dienen als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuissoorten. De omliggende bomen kunnen dienen als verblijfplaats of paarplaats voor boombewonende vleermuissoorten. In en rondom het plangebied zijn tijdens het oriënterend veldbezoek bomenrijen aangetroffen, deze lijnvormige structuren kunnen mogelijk gebruikt worden als vliegroutes van verschillende vleermuissoorten. Het plangebied kan tevens onderdeel uitmaken van een foeragegebied of paarplaats.

2.4.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode (voor de meeste soorten globaal van maart tot en met juli). Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (categorie 1-4 soorten). Tevens is er een lijst met vogelsoorten, zogenaamde categorie 5 soorten, die geen (directe) jaarronde bescherming genieten, maar waarvan inventarisatie wel gewenst is indien de soort kan voorkomen en negatieve effecten ondervindt van de voorgenomen ontwikkeling. Zwaarwegende feiten en ecologische omstandigheden kunnen nesten van deze categorie wel een jaarronde bescherming toekennen. Een overzicht is opgenomen in bijlage 1.

Volgens het Natuurloket is het kilometerhok (108-487) van het plangebied goed onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels. Er komt volgens Natuurloket tenminste één broedvogels voor in het kilometerhok.

Algemene broedvogels

De omliggende bomen en bosschages bieden geschikte nestplaatsen voor algemene broedvogels.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn er geen verblijfplaatsen van vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie aangetroffen. Dit onder voorbehoud aangezien het niet mogelijk was tijdens het veldbezoek het volledige plangebied te betreden en alles te controleren op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestlocaties. Op basis van verspreidinggegevens kunnen de volgende vogelsoorten in het plangebied voorkomen: Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Havik, Ransuil, Sperwer [SOVON]. Echter door het oriënterend veldbezoek, het ontbreken van geschikt biotoop in het plangebied - en in de directe omgeving wordt de aanwezigheid van deze soorten uitgesloten.

Vogelsoorten uit categorie 5

De volgende categorie 5 vogelsoorten worden verwacht in het plangebied: Boomkruiper, Ekster, Koolmees, Pimpelmees, Torenvalk, Zwarte kraai [SOVON]. In het plangebied zijn nesten van de Ekster en Zwarte kraai aangetroffen. De Boomkruiper, Ekster, Koolmees, Pimpelmees en Torenvalk zijn tijdens het veldbezoek waargenomen.

2.4.5 Amfibieën

Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok (108-487) evenals de het omliggende kilometerhok (108-488), niet zijn onderzocht op het voorkomen van amfibieën.

Op basis van verspreidinggegevens (www.ravon.nl) en het oriënterend veldbezoek kan het voorkomen van de rugstreepad nabij het plangebied niet worden uitgesloten. Door afwezigheid van geschikt voortplantingswater en geschikt biotoop in het plangebied worden hier geen (strikt) beschermde amfibiesoorten verwacht.

2.4.6 Reptielen

Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok (108-487) evenals de omliggende kilometerhokken redelijk tot niet zijn onderzocht op het voorkomen van reptielen. Hierin wordt vermeld dat er één (strikt) beschermd reptiel is waargenomen in het omliggende kilometerhok 107-488. Het gaat hierbij na verwachting om de Ringslang (www.ravon.nl). Deze wordt echter naar aanleiding van het oriënterend veldbezoek niet verwacht evenals andere reptielensoorten als gevolg van het ontbreken van geschikt biotoop.

2.4.7 Vissen

Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok (108-487) evenals de omliggende kilometerhokken (107-488 en 108-488), niet zijn onderzocht op het voorkomen van vissen.

Gebaseerd op verspreidinggegevens (www.ravon.nl) en het oriënterend veldbezoek kan de aanwezigheid van de Kleine modderkruiper niet worden uitgesloten. Het leefgebied van de Kleine modderkruiper betreft sloten en beken met een modderige bodem. In het plangebied zijn verschillende geschikte sloten voor de Kleine modderkruiper aanwezig. Aanvullende op het oriënterend veldbezoek is een vissenonderzoek uitgevoerd.

Op 17 december 2009 zijn met behulp van een schepnet de watergangen in het plangebied onderzocht. De datum van onderzoek valt buiten de optimale periode van vissenonderzoek. De sloot midden in het plangebied was tijdens het onderzoek bedekt met een laag ijs. Deze sloot is hierdoor niet bemonsterd. In tabel 2.1 staan de vissoorten die gevangen zijn tijdens dit onderzoek.

Tabel 2.1 resultaten vissenonderzoek

Soorten	Aantallen (afmeting)
Blankvoorn	16 (5-10 cm)
Rietvoorn	1 (8-10 cm)
Giebel	3 (10-15 cm)
Riviergrondel	16 (8-14)
Bittervoorn (tabel 3)	13 (5-8 cm)
Driedoornige stekelbaars	> 100 (5-8 cm)
Baars	1 (15 cm)

Figuur 2.4 Bittervoorn en driedoornige stekelbaars

2.4.8 Overige ongewervelden

Diverse libellen, dagvlinders en overige ongewervelde soorten (kevers, weekdieren, kreeftachtigen) worden door de Flora- en faunawet een beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al.,2006, Dijkstra et al.,2002 en EIS-Nederland et al., 2007] en het oriënterend veldbezoek worden in het plangebied geen (strikt) beschermde soorten verwacht (hoewel een enkel zwervend exemplaar nooit is uit te sluiten). Het plangebied voorziet voor geen van deze soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte landschapselementen.

2.5 Samenvatting verwachte tabel 2/3 -soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn alleen de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermden soorten (tabel 2/3) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig kunnen zijn

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3)
Flora	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht</i>
Zoogdieren	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht</i>
Vleermuizen	Gewone Dwergvleermuis (tabel 3) Laatvlieger (tabel 3) Meervleermuis (tabel 3) Watervleermuis (tabel 3) Ruige Dwergvleermuis (tabel 3) Grootoorvleermuis (tabel 3)
Vogels (broedseizoen)	Meerdere soorten verwacht
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Boomkruiper, Ekster, Koolmees, Pimpelmees, Torenavalk, Zwarte kraai (categorie 5)
Reptielen	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht</i>
Amfibieën	Rugstreeppad (tabel 2)
Vissen	Kleine modderkruiper (tabel 2), Bittervoorn (visonderzoek (tabel 3))
Dagvlinders	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht</i>
Libellen	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht</i>
Overige ongewervelde	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht</i>

3 Bomeninventarisatie

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de bomeninventarisatie beschreven. Het strookje bos naast het bestaande transformatorstation bestaat eigenlijk uit twee strokken bos. In de onderstaande tabellen is onderscheid gemaakt tussen het strookje bos grenzend aan de sloot en het deel grenzend aan het transformatorstation.

3.1 Resultaten bomeninventarisatie

In het strookje bos zijn totaal zes boomsoorten geïnventariseerd. Tussen de bomen staan verspreid groepen meidoorns, gewone vlier, hazelaars en enkele ligusters.

Tabel 1: Overzicht totaal aantal soorten bomen aanwezig in het plangebied

Soortnaam	Diameter in cm	Aantal
Zwarte Els	10	12
Zwarte Els	20	10
Zwarte Els	30	1
Zwarte Populier	40	5
Zwarte Populier	50-60	2
Zwarte Populier	80-100	13
Esdoorn	20	8
Esdoorn	30	65
Esdoorn	60	7
Spaanse Aak	30	15
Spaanse Aak	30-40	5
Wilg spec.	30-40	4
Wilg spec.	60	8
Gewone Es	20	3
Gewone Es	30	9
	Totaal aantal:	156

Tabel 2: Overzicht van de aanwezige bomen in het strookje langs de sloot

Soortnaam	Diameter omtrek in cm	Aantal
Zwarte Els	10	12
Zwarte Els	20	2
Zwarte Els	30	1
Zwarte Populier	40	3

Zwarte Populier	80	3
Esdoorn	20	1
Esdoorn	30	5
Esdoorn	60	5
Spaanse Aak	30-40	7
Wilg spec.	40	4
Wilg spec.	60	8
Gewone Es	20	3
Gewone Es	30	3
	Totaal aantal:	57

Voor het kappen van de bomen dient bij de gemeente een kapvergunning te worden aangevraagd. De mogelijkheid bestaat dat voor de kapwerkzaamheden in het plangebied een herplant plicht geldt.

4 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en is hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk?

4.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 1.

4.2 Overzicht effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerken
- Aanlegwerkzaamheden bebouwing
- Licht tijdens de bouwfase
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen

Permanente invloeden:

- Demping van watergang
- Kap van bomen
- Verwijderen van struweel
- Aanleg van 380 kV transformatorstation

4.3 Toetsing aanwezige soorten

In hoofdstuk 2 is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en).

Zowel de Flora- en faunawet als de Natuurbeschermingswet 1998 gaan uit van het voorzorgsbeginsel en stellen dat effecten *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

4.3.1 Vleermuizen

Bij doorgang van de werkzaamheden, betreffende het verwijderen van het aanwezige groen en de realisatie van het 380 kV transformatorstation, kunnen deze het leefgebied en de daarbij horende essentiële onderdelen van een aantal vleermuissoorten aantasten. Aantasting van de essentiële onderdelen van leefgebied van vleermuissoorten, is in het kader van de Flora- en faunawet verboden.

Eerst dient vastgesteld te worden of het gebied wordt gebruikt door vleermuizen. Dit houdt in dat er nader onderzoek moet worden gedaan naar verblijfplaatsen, foerageergebieden, paarplaatsen en vliegroutes van vleermuizen. De inventarisatie richt zich op de volgende soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Grootoorvleermuis en de Watervleermuis. Na afronding van het nader onderzoek is bekend of en zo ja welke vleermuissoorten in het plangebied leven. Het volgen van een ontheffingsprocedure is bij deze uitkomst een logische vervolgstap. Als er geen vleermuizen in het plangebied leven dan kunnen de werkzaamheden, rekening houdend met broedende vogels, worden uitgevoerd.

4.3.2 Vogels

Bij de bescherming van vogels wordt (naast algemene broedvogels) een onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn, en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn (zie ook bijlage 2 Toelichting natuurbeschermingswetgeving).

In het plangebied zijn vanwege het ontbreken van geschikt biotoop voor categorie 1 tot en met 4 vogels effecten op deze categorieën uitgesloten. Categorie 5 vogels worden wel in het plangebied verwacht.

Categorie 5 vogels

Voor alle te verwachten categorie 5 vogels geldt dat het strookje bos een beperkte waarde voor deze vogels heeft als foerageergebied. Het strookje bos biedt voor de genoemde soorten (hooguit) broedgelegenheid voor één á twee paar per soort. Deze categorie vogels zijn net als algemene broedvogels tijdens het broedseizoen beschermd. Echter zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden waardoor deze categorie vogels een jaarronde bescherming genieten. Direct ten noordoosten en -westen van het plangebied liggen vergelijkbare stroken bos. Deze bieden voldoende alternatief om uit te wijken voor de categorie 5 soorten.

Algemene broedvogels

Alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan zijn beschermd tijdens de broedperiode (voor de meeste soorten globaal van maart tot en met juli). De voorgenomen werkzaamheden, waaronder het verwijderen van groenstructuren, dienen gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit en dienen daarom buiten het vogelbroedseizoen te starten of te worden uitgevoerd. Door het onaantrekkelijk maken (en houden) van het plangebied kan tevens eventuele (nieuw)vestiging van broedende vogels voorkomen worden.

4.3.3 Vissen

Het voorkomen van de Kleine modderkruiper in het plangebied kan niet worden uitgesloten. De aanwezige sloten in het plangebied bieden goede mogelijkheden als leefgebied voor deze soort. Daarnaast zijn tijdens het nader vissenonderzoek de bittervoorns aangetroffen. De geplande werkzaamheden omvatten onder andere het dempen van de aanwezige sloten waardoor mogelijk leefgebied verloren gaat. Bij verlies van leefgebied van de Kleine modderkruiper en Bittervoorn dient er eerst een ontheffingprocedure te worden gevolgd. Een onderdeel hiervan is het opstellen van een mitigatieplan. In dit plan staat beschreven op welke wijze de effecten worden voorkomen of verminderd. Een mogelijkheid is om de vissen weg te vangen en over te plaatsen naar een vergelijkbaar biotoop in de directe omgeving van het plangebied. Ook de werkwijze van het overplaatsen van de vissen dient in dit plan beschreven te zijn. Een mitigatieplan wordt veelal ingediend bij het Ministerie van LNV ter goedkeuring maar is geen verplichting.

4.4 Samenvatting toetsing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 4.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbeperingen*
Broedvogels, <i>tijdens broedseizoen</i>	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen	Niet van toepassing
Vleermuizen	<i>Gewone dwergvleermuis</i> <i>Ruige dwergvleermuis</i> <i>Laatvlieger</i> <i>Meervleermuis</i> <i>Watervleermuis</i> <i>Grootoorvleermuis</i>	<i>Artikel 11</i>
Vissen	<i>Kleine modderkruiper, Bittervoorn</i>	<i>Artikel 11</i>

***Toelichting verbodsbeperingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbeperingen *met zekerheid* moet worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is daarom nader onderzoek noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden waarbij uitsluitel of de beoogde ontwikkeling 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is, pas mogelijk is op basis van voldoende en actuele gegevens. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

5 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van TenneT TSO B.V. heeft Tauw onderzoek gedaan in de vorm van een natuurtoets en nader vissonderzoek, naar de consequenties van de Flora- en faunawet op de voorgenomen ontwikkelingen. De ontwikkelingen omvatten het voornemen in het plangebied een 380 kV transformatorstation te realiseren, waarvoor de aanwezige groenstructuren worden verwijderd.

5.1 Flora en faunawet

Op grond van de beschikbare gegevens, het oriënterend veldbezoek, nader vissonderzoek en de uitgevoerde toetsing worden de volgende conclusies getrokken:

- Voor de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en de Watervleermuis vormt het plangebied mogelijk geschikt gebied voor verblijfplaatsen, vliegroutes, foerageergebieden en paarplaatsen. Bij het uitvoeren van de beoogde werkzaamheden wordt het leefgebied en de daarbij horende essentiële onderdelen van leefgebied van vleermuizen aangetast. Dit is verboden conform de Flora- en faunawet

Voor de werkzaamheden beginnen is een vleermuizeninventarisatie vereist. Een dergelijk onderzoek wordt over een periode vanaf april tot september uitgevoerd. Het plangebied wordt gemiddeld vijf tot zeven keer bezocht om de verschillende functies voor vleermuizen vast te stellen. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek dient mogelijk een ontheffingsprocedure te worden gevolgd.

- De Bittervoorn is met zekerheid aangetroffen en de Kleine modderkruiper komt mogelijk voor in het plangebied. Beide soorten worden beschermd door de Flora- en faunawet en bij aantasting van de soort en/of het leefgebied dient een ontheffingsprocedure gevolgd te worden. Een onderdeel hiervan is het opstellen van een mitigatieplan die ingediend kan worden bij het Ministerie van LNV. Het indienen van een dergelijk mitigatieplan is niet verplicht
- De voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van het 380 kV transformatorstation dienen gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit en dienen daarom buiten het broedseizoen (voor de meeste soorten globaal van maart tot en met juli) te starten of te worden uitgevoerd
- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in het plangebied aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de aanwezige tabel 1-soorten

5.2 Aanbevelingen

Het is aan te bevelen om het terrein zolang mogelijk in gebruik te houden, voorafgaand aan de ontwikkeling. Op die manier wordt voorkomen dat (beschermde) dieren zich vestigen in het tijdelijke in onbruik geraakte plangebied. Voornamelijk de Rugstreepad en broedvogels van het open veld en van ruigtes kunnen zich snel vestigen op braakliggende terreinen. Op het moment dat een Rugstreepad of een broedende vogel (ongeacht de soort) binnen het plangebied aanwezig is, is het verboden deze te verwijderen, aan te tasten en te verontrusten.

6 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Kapteyn K. 1995]
Vleermuizen in het landschap; over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Uitgegeven door de Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, en Het Noordhollands Landschap, Haarlem.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]

Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

Bezochte websites:

www.RAVON.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.natuurloket.nl

Bijlage

1

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele omgeving van een aantal soorten jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alléén toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van LNV. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

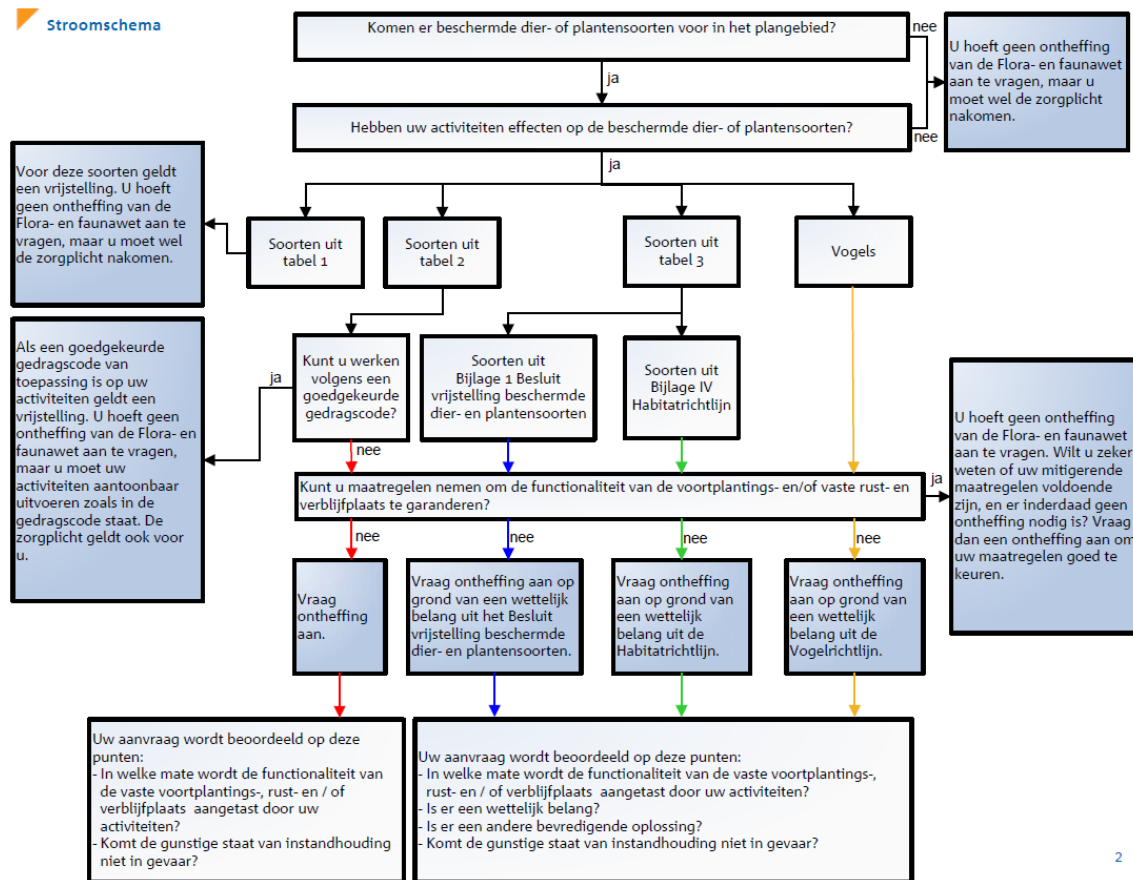
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2 of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd:

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mogen worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de werkzaamheden 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van LNV in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de "gunstige staat van instandhouding" van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van LNV eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹:

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan o.a. gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is voor alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de vaste rust- en verblijfplaatsen inclusief de functionele omgeving van de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw.*

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt in principe géén ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) *-Volksgezondheid of openbare veiligheid*
-Veiligheid van het luchtverkeer
-Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren
-Bescherming van flora en fauna
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Naast de bovenstaand genoemde jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen, kunnen de rust- en verblijfplaatsen van de een groot aantal andere soorten óók jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.*

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken."

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt geschaard. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijst-soorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist. Dit is echter geen vaststaand feit.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel LNV). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrictlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de (verouderde) Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrictlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van LNV. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de sinds 1 oktober 2005 gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, treedt terug. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor gebieden die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, geldt dat handelingen in of rondom Beschermde natuurmonumenten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of die het Beschermde natuurmonument ontsieren, zijn verboden, tenzij de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. De aanwijzing is geregeld in de beschikkingen in het kader van de Vogelrichtlijn (ministerie van LNV). De natuurwaarden binnen Wetlands hebben betrekking op de functie voor vogels. Wanneer effecten op Vogelrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) zijn bepaald, dan geldt de uitkomst hiervan daarom ook voor Wetlands.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'.

De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

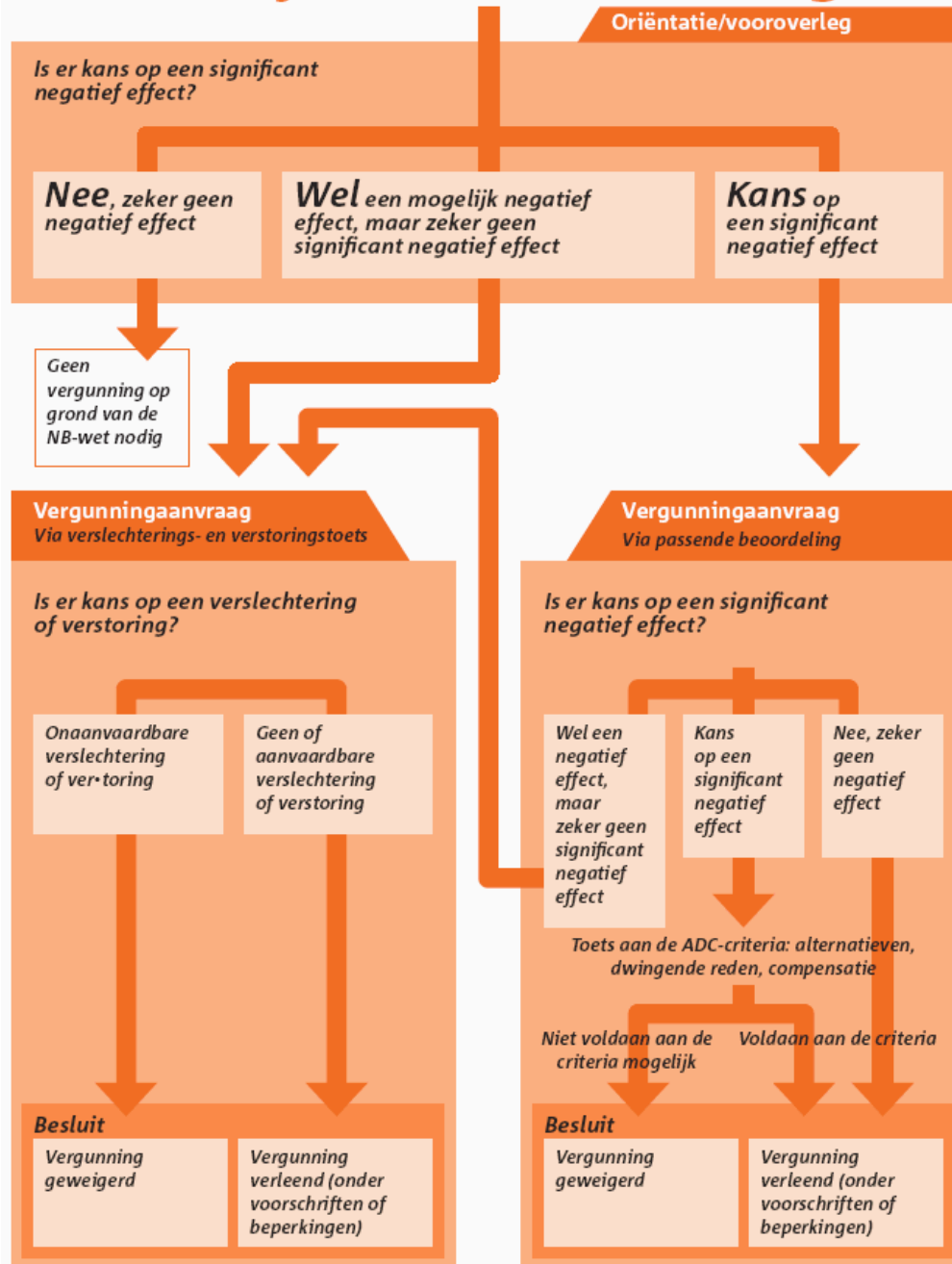
1. Er is met zekerheid géén sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk.
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief. Er is een zogenaamde 'Verslechterings- en Verstoringsstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen.
3. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn. In principe is een 'Verslechterings- en Verstoringsstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
 - Zijn er locatiealternatieven mogelijk en overwogen, die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat toestemming voor de ontwikkeling kan worden verleend

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgotraject weer vanaf het moment van het geredkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

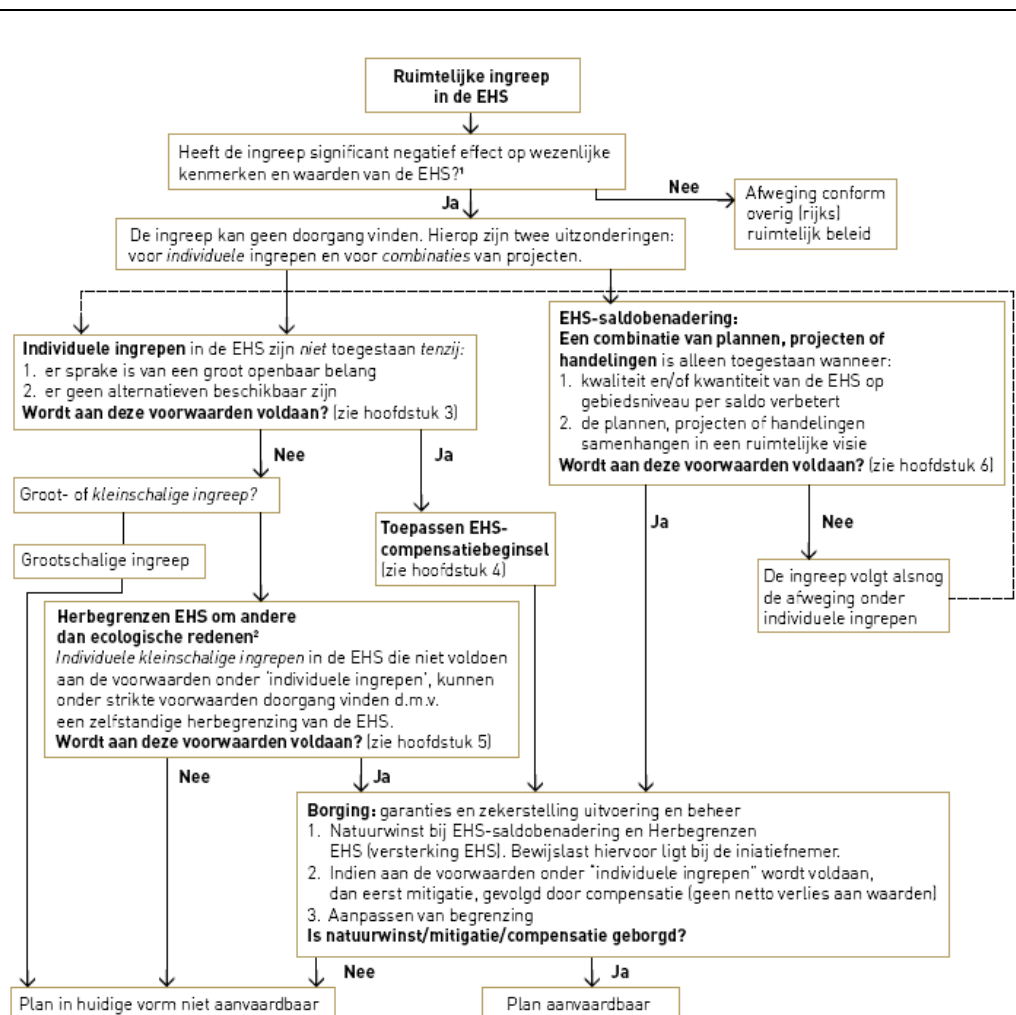
Bescherming EHS via de Wet op de Ruimtelijke Ordening en andere wetgeving

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en provinciale omgevingsvisies en omgevingsverordeningen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsvisies en –verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde. Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS'; een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies van toepassing. Hierin wordt ondermeer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, -bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden-, er geen reële locatiealternatieven zijn en er sprake is van redenen van zwaarwegende belangen.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) tóch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het Bevoegd Gezag; de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.